

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ СЕРЕД ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

*В.А. Міський, О.Я. Жураківська, М.О. Кулинич-Міський, В.М. Жураківський, У.М. Дутчак,
О.В. Антимис, В.М. Перцович, Ю.Л. Ткачук, Т.І. Власюк, Ю.В. Боднарчук*

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ

Резюме. У статті розглядаються питання особливостей вивчення анатомії людини серед іноземних студентів у вищих медичних навчальних закладах України. Розкриваються особливості адаптації та аналізуються фактори, що впливають на пристосування до нової соціальної й культурної сфери іноземних студентів у світлі Стратегії розвитку медичної освіти. Проведений вибірковий аналіз змісту навчальних програм із переважною більшістю дисциплін, що вивчаються в рамках навчальної програми, загалом корелює із сучасними тенденціями розвитку медичної науки, а застосування міжпредметної інтеграції навчальних планів супроводжується підвищенням ефективності навчання майбутніх лікарів. Аналізуючи рушійні чинники поведінки студента, спостерігається тенденція, що саме психологічні мотиваційні фактори посідають ключове місце в поведінці особи. Тому одним із центральних завдань вищої школи є аналіз та формування мотивації студента до навчання. Актуальним для підготовки кадрів високого кваліфікаційного рівня є питання оптимізації навчального процесу в навчальних закладах медичного спрямування. З огляду на вищевикладене, заняття з іноземними студентами мають здійснювати найкваліфікованіші й найдосвідченіші викладачі кафедр.

На нашу думку, оптимізацію навчального процесу викладання анатомії людини серед студентів-іноземців варто будувати на основі комплексного та систематичного підходу. А завдяки високому професійному рівню викладання отримаємо зростання якості підготовки фахівців, що дозволить їм успішно працевлаштуватись у лікувально-діагностичних установах різних країн світу.

Ключові слова: адаптація, іноземні студенти, кафедра, анатомія людини, тестовий контроль.

Methodological analysis of the process of studying human anatomy among foreign students

**V.A. Miskiv, O.Ya. Zhurakivska, M.O. Kulynych-Miskiv, V.M. Zhurakivsky, U.M. Dutchak,
O.V. Antimis, V.M. Pertsovyich, Yu.L. Tkachuk, T.I. Vlasyuk, Yu.V. Bodnarchuk**

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk

Abstract. The article considers the peculiarities of studying human anatomy among foreign students in higher medical educational institutions of Ukraine. The peculiarities of adaptation

УДК: 378.147+614.253.4+611
DOI: 10.31793/2709-7404.2021.2-1.67

© В.А. Міський, О.Я. Жураківська,
М.О. Кулинич-Міський,
В.М. Жураківський, У.М. Дутчак,
О.В. Антимис, В.М. Перцович,
Ю.Л. Ткачук, Т.І. Власюк,
Ю.В. Боднарчук

Надійшла до редакції 05.03.2021

Адреса для листування
(Correspondence): Івано-Франківський
національний медичний університет,
вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна. E-mail: zdovado@ukr.net

are revealed, and the factors influencing the peculiarities of adaptation to the new social and cultural sphere of foreign students in the light of the Strategy of medical education development are analyzed.

A sample analysis of the content of curricula in some disciplines studied in the curriculum, in general, correlates with current trends in medical science, and the use of interdisciplinary integration of curricula, which would be accompanied by improved training of future doctors. Analyzing the driving factors of student behavior, there is a tendency that it is psychological motivational factors that play a key role in a person's behavior. Therefore, one of the central tasks of higher education is the analysis and formation of student motivation to study. The issue of optimization of the educational process in medical educational institutions is relevant for the training of highly qualified personnel, classes with foreign students should be carried out by the most qualified and most experienced teachers of the departments.

In our opinion, the optimization of the educational process of teaching human anatomy among foreign students should be built based on a comprehensive and systematic approach. And thanks to the high professional level of teaching, we will get an increase in the quality of training, which will allow them to successfully work in medical and diagnostic institutions around the world.

Keywords: adaptation, foreign students, department, human anatomy, test control.

Знакова подія трапилась на початку 2019 року, коли вперше офіційно затвердили документ, який передбачає комплексний підхід до змін у медичній освіті, — Стратегію розвитку медичної освіти. Втілення зазначеної стратегії дозволить в найближчі 10 років здійснити комплексну реорганізацію системи вищої медичної освіти та змінити підхід до відбору, навчання й професійного становлення українських медиків [1]. Проте через насиченість минулого року різноманітними обставинами, ці зміни не набули широкого розголосу. Враховуючи зміни у вищій медичній освіті та зростання кількості іноземних студентів, що приїжджають на навчання у вищі медичні навчальні заклади України, перед кафедрами, що забезпечують навчальний процес, постають нові питання, які потребують конструктивного їх вирішення. Навчаючи зазначену категорію студентів, необхідно враховувати мовний бар'єр, адже ні українська, ні російська, ні англійська мови для переважної більшості з них не є рідними, та спроби обійтися мінімальним використанням навчальної літератури. Це спричиняє пошук нових підходів до методології проведення практичних занять [2, 3].

Враховуючи конкуренто-орієнтовані запити від представників іноземного студентства, проблематика підвищення якості навчання студентів-іноземців у медичних вузах України розглядається в організації такої системи навчання, яка включає обов'язкову спадковість між теоретичними (медико-біологічними) дисциплінами, що вивчаються на I-II курсах, а також пропедевтичними і клінічними дисциплінами,

основний час для яких передбачений на III-VI курсах навчання шляхом застосування предметного й проблемного викладання [2, 4]. Вибірковий аналіз змісту навчальних програм із переважної більшості дисциплін, що вивчаються в рамках навчальної програми, загалом корелює із сучасними тенденціями розвитку медичної науки. Аналізуючи досвід впровадження аналогічної системи, наявний, наприклад, у Канаді, де для інтеграції фундаментальних дисциплін із клінічними перейшли на викладання медико-біологічних дисциплін та враховували проблемний принцип, на вивчення кожної системи виділено 5-6 тижнів [4, 5]. Зазначена методика викладання потребує реорганізації пріоритетів у структурі фундаментальних (базових) знань. Відповідно до програми підготовки іноземні студенти повинні оволодіти знаннями й практичними вміннями як із фундаментальних дисциплін (анатомія, гістологія, фізіологія, біохімія та патологія), так і з базових клінічних дисциплін (терапія, хірургія, акушерство та гінекологія), що характеризуються загальними кінцевими цілями навчання набуття навичок клініко-лабораторної діагностики, лікування й профілактики захворювань людини.

Актуальність підготовки спеціалістів із вищою медичною освітою з числа іноземних громадян, які протягом 6-7 років позбавлені опіки батьків, не викликає сумнівів. Аналізуючи методику навчання іноземних студентів, варто зазначити, що навчання проходить у зовсім незвичних для них умовах: особливості людського спілкування, нове середовище

перебування, враховуючи те, що дозволено і що ні, «сп'яніння» самостійністю, якої не було на батьківщині в таких масштабах. Тому викладання у вузі, коли йдеться про іноземних студентів, повинно формуватися в середовищі постійного вдосконалення і пошуку ефективніших методів, які б дозволили підсилити їх мотивацію до навчання й покращити якість підготовки.

Метою нашої роботи є аналіз шляхів та методики вдосконалення викладання іноземним студентам у медичному вузі.

Мотивація є провідною рушійною силою поведінки людини, і саме психологічні фактори посідають ключове місце в поведінці особи. Тому одним із центральних завдань вищої школи є аналіз та формування мотивації студента до навчання. Актуальним для підготовки кадрів високого кваліфікаційного рівня є питання оптимізації навчального процесу в медичних вищих навчальних закладах, заняття з іноземними студентами мають здійснювати найкваліфікованіші і найдосвідченіші викладачі кафедр. Поряд з опитуванням, яке проводиться за допомогою графічних тестових завдань та ситуаційних задач із бази тестів «Крок» із використанням сучасних цифрових девайсів, відбувається детальний розбір тем, вносяться додаткові пояснення щодо вирішення тієї чи іншої проблеми. Ключовою складовою успішного навчання залишається здобуття студентами знань із підручників, монографій та з використанням сучасних цифрових технологій. Оптимізація змісту та методики викладання анатомії людини іноземним студентам насамперед залежить від рівня мовної підготовки [3]. Враховуючи це, на першому занятті з анатомії людини викладач мусить проаналізувати рівень володіння іноземною мовою кожного студента, адже не у всіх студентів цей рівень достатньо високий для засвоєння матеріалу, а це, у свою чергу, мобілізує викладача та зумовлює перерозподіл уваги в бік навчально-методичного забезпечення кожного заняття, а саме: вологими препаратами, муляжами, таблицями, планшетами, атласами з анатомії людини, скелетом, черепом та окремими кістками. Розбір матеріалу викладачем супроводжується використанням номенклатурних анатомічних термінів, схематичним зображенням окремих структур органів, які корелюють із темою заняття. Якщо студент припускається помилки, викладач пропонує іншому студенту виправити її, що підвищує концентрацію уваги всіх студентів групи та спонукає їх до самоперевірки засвоєних знань. Водночас найбільш складні

розділи анатомії, які традиційно важко засвоюються не тільки іноземними студентами, а саме: провідні шляхи головного та спинного мозку, черепні нерви, ендокринна та імунна системи тощо, ілюструються за допомогою анімаційного комп'ютерного відео, що спричиняє більш емоційне засвоєння матеріалу.

Під час усного опитування викладач методом дискусії опитує всіх студентів. Завершується заняття поверхневим опитуванням, метою якого є контроль засвоєння матеріалу з теми заняття. Для об'єктивності оцінювання знань напередодні підсумкового заняття всі студенти мають змогу пройти комп'ютерне тестування з відповідного розділу анатомії людини з використанням цифрових технологій вдома. На нашу думку, найбільш об'єктивний та студент-орієнтований контроль знань дає поєднання тестування й усного опитування. Для більшої візуалізації засвоєних морфологічних знань при вивченні ключових розділів предмета студентів залучають до виготовлення навчальних препаратів шляхом препарування. Ключовим аспектом повноцінного засвоєння матеріалу є належна організація самостійної роботи іноземних студентів. На нашу думку, ефективнішим методом її організації є проведення тематичних занять у секційних залах і фундаментальному анатомічному музеї кафедри на нативних препаратах, що покращить формування асоціативних причинно-наслідкових когнітивних зв'язків при консультативній допомозі чергового викладача. Адже поєднання теоретичного вивчення матеріалу буде закріплюватись і наочним його підсиленням за допомогою вологих препаратів та роботи із секційним матеріалом. Іноземні студенти матимуть можливість власноруч виконувати елементи препарування, що значно підвищує їх зацікавленість і підсилить мотиваційну складову вивчення предмета. Звичайно, великою мірою рівень знань іноземних студентів залежить від високої компетентності, творчих навичок викладачів кафедри.

На сьогодні в провідних країнах світу, де працюватимуть випускники-іноземці медичних навчальних закладів, чільне місце посідають молекулярна цито- і гістофізіологія, молекулярна патологія, що вивчає хвороби на молекулярно-генетичному рівні. Тому навчання майбутніх лікарів базових засад медицини, методологію якого протягом тривалого часу розробляли та впроваджували вітчизняні фахівці, виявилось зміщеним переважно в бік вивчення фізіологічних основ діяльності певних

систем органів. На сучасному етапі розвитку цифрових технологій та рівня діджиталізації молодіжного середовища варто навчальну програму доповнити морфологічним змістом і закласти структурно-функціональні основи базових медичних знань на всіх рівнях організації живих організмів. Важливим, на нашу думку, є необхідність оптимізації методології і змісту навчання фундаментальних дисциплін для студентів-іноземців, серед яких анатомія посяде чільне місце і стане науково-практичною основою медичної науки [7, 8].

Висновки

Аналізуючи певні особливості методології викладання анатомії людини студентам-іноземцям та з урахуванням вищевикладеного, оптимізацію навчального процесу варто будувати на основі комплексного та систематичного підходу. А завдяки високому професійному рівню викладання отримаємо зростання якості підготовки іноземних студентів, що дозволить їм успішно працевлаштуватись у лікувально-діагностичних установах різних країн світу.

Список використаної літератури

1. Кабінет Міністрів України. Про схвалення Стратегії розвитку медичної освіти в Україні [Internet] 2019 [цитовано 2019 Лютий 27]. Розпорядження № 95-р. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#Text>
2. Борисова А.О., Колесник А.О. The role of personal resources as an important factor for the successful intercultural adaptation of foreign students in the country of their education. В: Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти: тези доповідей [Интернет]; 2020 квітень; Харків. — Харків, 2020 [цитовано 2021 лютого 24]; с. 21-23. Доступно: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2020konf/_04.20.pdf
3. Волошан М.М., Волошан Г.А. Адаптація іноземних здобувачів до української інформаційної культури. В: Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти: тези доповідей [Интернет]; 2020 квітень; Харків. — Харків, 2020 [цитовано 2021 лютого 24]; с. 32-35. Доступно: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2020konf/_04.20.pdf
4. Лисак О. Освіта іноземців в Україні: сучасний стан, проблеми та маркетинговий погляд на шляхи їх подолання // Вісник Вінницького політехнічного інституту. — 2016. — № 4. — С. 102-107.
5. Свінцицька Н.Л., Гринь В.Г., Каценко А.Л. Особливості формування професійного становлення іноземних студентів під час вивчення дисципліни «Анатомія людини». В: Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю. Актуальні питання медичної (фармацевтичної) освіти іноземних громадян: проблеми та перспективи; 2018 листопад 22; Полтава. — Полтава, 2018. — С. 81-83.
6. Закусилова Т.О., Різник О.І. Методичний супровід моделювання освітнього середовища для професійної підготовки іноземних студентів у закладах вищої медичної освіти України. В: Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти: тези доповідей [Интернет]; 2020 квітень; Харків. — Харків, 2020 [цитовано 2021 лютого 24]; с. 52-55. Доступно: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2020konf/_04.20.pdf
7. Іваноньків О. Адаптація іноземних студентів до навчання у вищих навчальних закладах України. В: Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. Актуальні питання організації навчання іноземних студентів у європейському освітньому просторі; 2014 травень 13-16; Тернопіль. — Тернопіль, 2014. — С. 130-133.
8. Свінцицька Н.Л. Шляхи підвищення ефективності навчального процесу з анатомії людини // Вісник проблем біології і медицини. — 2014. — Т. 3 (109). — С. 101-104.